

METODYKA OBRONY LEKARZA PRZED SĄDEM LEKARSKIM

Marcin Burdzik, Radosław Tymiński

METODYKI

METODYKA OBRONY LEKARZA PRZED SĄDEM LEKARSKIM

Marcin Burdzik, Radosław Tymiński

METODYKI

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 1 marca 2026 r.

Marcin Burdzik, nr ORCID: 0000-0001-6607-6663
Radosław Tymiński, nr ORCID: 0000-0003-3710-4885

Recenzent
Prof. dr hab. Paweł Wiliński

Wydawca
Dagna Kordyasz

Redaktor prowadzący
Katarzyna Gierłowska

Opracowanie redakcyjne
Katarzyna Rybczyńska

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2026

ISBN 978-83-8438-238-7

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Zarządzania Prawami Autorskimi i Treściami
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. +48 692 477 076
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	11
Wstęp	13
Rozdział 1	
Odpowiedzialność zawodowa – zakres i charakter	15
1.1. Odpowiedzialność zawodowa jako element pieczy samorządu	15
1.2. Charakter prawny odpowiedzialności zawodowej i jego konsekwencje...	19
1.3. Podmiot odpowiedzialności zawodowej.....	22
1.4. Zakres przedmiotowy odpowiedzialności zawodowej	23
1.5. Stosunek odpowiedzialności zawodowej do innych rodzajów odpowiedzialności	27
1.5.1. Uwagi ogólne.....	27
1.5.2. Zbieg odpowiedzialności zawodowej i odpowiedzialności karnej	27
1.5.3. Zbieg odpowiedzialności zawodowej i odpowiedzialności dyscyplinarnej.....	30
1.5.4. Zbieg odpowiedzialności zawodowej i innych rodzajów odpowiedzialności.....	33
Rozdział 2	
Uczestnicy postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej.....	35
2.1. Uwagi wstępne. Pojęcie i rodzaje uczestników postępowania	35
2.2. Organy procesowe	36
2.2.1. Rzecznicy odpowiedzialności zawodowej. Zastępcy rzeczników ...	37
2.2.1.1. Okręgowy rzecznik odpowiedzialności zawodowej	38
2.2.1.2. Naczelny Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej	43
2.2.1.3. Wymóg zachowania bezstronności i obiektywizmu przez OROZ i NROZ.....	49
2.2.2. Sądy lekarskie.....	50
2.2.2.1. Status sędziów sądów lekarskich oraz tryb ich wyboru.....	50
2.2.2.2. Okręgowe sądy lekarskie	51
2.2.2.3. Naczelny Sąd Lekarski	52
2.2.2.4. Organy wewnętrzne sądowe.....	54

2.3. Strony postępowania i ich przedstawiciele procesowi.....	56
2.3.1. Strona bierna	57
2.3.1.1. Lekarz, którego dotyczy postępowanie	57
2.3.1.2. Obwiniony	60
2.3.2. Przedstawiciele procesowi obwinionego.....	62
2.3.2.1. Przedstawiciele ustawowi	62
2.3.2.2. obrońca obwinionego.....	62
2.3.3. Strona czynna i jej reprezentacja procesowa	66
2.3.3.1. Rzecznik odpowiedzialności zawodowej	66
2.3.3.2. Pokrzywdzony.....	67
2.3.4. Przedstawiciele procesowi strony czynnej.....	68
2.3.4.1. Przedstawiciele pokrzywdzonego niebędącego osobą fizyczną, małoletniego, ubezwłasnowolnionego i nieporadnego	68
2.3.4.2. Pełnomocnik	70
2.4. Osobowe źródła dowodowe niebędące stroną postępowania.....	71
2.4.1. Świadek	71
2.4.2. Biegły	73
2.4.3. Specjalista	74
2.5. Inni uczestnicy postępowania.....	75

Rozdział 3

Zasady rządzące postępowaniem w przedmiocie odpowiedzialności

zawodowej.....	77
3.1. Wprowadzenie	77
3.2. Zasada niezależności postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej od innych postępowań.....	77
3.3. Zasada domniemania niewinności.....	80
3.4. Przedawnienie odpowiedzialności zawodowej.....	84
3.5. Zasada związania prawomocnym rozstrzygnięciem sądowym kształtującym prawo lub stosunek prawny	88
3.6. Zasada jawności.....	90
3.7. Zasada odpowiedniego stosowania przepisów Kodeksu postępowania karnego i Kodeksu karnego.....	92
3.7.1. Uwagi wstępne	92
3.7.2. Odpowiednie stosowanie przepisów Kodeksu postępowania karnego	94
3.7.2.1. Wyłączenia.....	94
3.7.2.2. Przepisy Kodeksu postępowania karnego podlegające stosowaniu	96
3.7.3. Odpowiednie stosowanie przepisów Kodeksu karnego	98

Rozdział 4

Postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej – model	101
4.1. Postępowanie wyjaśniające i jego przebieg	101
4.1.1. Właściwość rzeczników odpowiedzialności zawodowej	101
4.1.2. Informacja wskazująca na możliwość popełnienia przewinienia zawodowego i czynności sprawdzające	103
4.1.3. Postępowanie wyjaśniające do momentu przedstawienia zarzutów....	105
4.1.4. Przedstawienie zarzutów i postępowanie po przedstawieniu zarzutów.....	109
4.1.5. Czas prowadzenia postępowania wyjaśniającego.....	114
4.1.6. Tymczasowe zawieszenie prawa wykonywania zawodu albo tymczasowe ograniczenie zakresu czynności w wykonywaniu zawodu lekarza.....	115
4.1.7. Zażalenia w postępowaniu wyjaśniającym	117
4.1.8. Inne obowiązki rzeczników	121
4.2. Postępowanie przed sądem I instancji i jego przebieg.....	122
4.2.1. Właściwość sądów lekarskich.....	122
4.2.2. Kontrola formalna wniosku o ukaranie.....	123
4.2.3. Kontrola merytoryczna wniosku o ukaranie	126
4.2.4. Konsensualne sposoby zakończenia postępowania	128
4.2.5. Przygotowanie rozprawy przed OSL	128
4.2.6. Rozprawa przed okręgowym sądem lekarskim	130
4.2.7. Zażalenia na postanowienia okręgowego sądu lekarskiego.....	134
4.3. Postępowanie przed sądem II instancji i jego przebieg	135
4.3.1. Odwołanie od orzeczenia sądu I instancji	135
4.3.2. Postępowanie przed sądem II instancji.....	137
4.3.3. Reguły orzekania przez sąd II instancji	139
4.3.4. Zażalenia w postępowaniu przed Naczelnym Sądem Lekarskim...	142
4.4. Postępowanie przed Sądem Najwyższym.....	143
4.4.1. Wprowadzenie	143
4.4.2. Skarga na niezgodne z prawem uchylenie orzeczenia.....	144
4.4.3. Kasacja.....	146
4.5. Postępowanie wykonawcze.....	147
4.6. Wznowienie postępowania	149
4.7. Szczególne uprawnienia organów prowadzących postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej.....	152

Rozdział 5

Rozstrzygnięcia sądów lekarskich wydawane w postępowaniu w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej lekarzy	155
5.1. Uwagi wstępne. Podział decyzji procesowych	155

5.2. Rozstrzygnięcia wydawane przez okręgowe sądy lekarskie w I instancji....	157
5.2.1. Orzeczenie uniewinniające	157
5.2.2. Orzeczenie skazujące	159
5.2.3. Umorzenie postępowania przez sąd lekarski	161
5.2.3.1. Umorzenie postępowania jurysdykcyjnego z przyczyn wskazanych w art. 63 u.i.l.....	161
5.2.3.2. Umorzenie postępowania z uwagi na przewinienie mniejszej wagi lub karę orzeczoną w innym postępowaniu	163
5.3. Rozstrzygnięcia wydawane przez Naczelny Sąd Lekarski w II instancji....	170
5.3.1. Utrzymanie w mocy orzeczenia okręgowego sądu lekarskiego	170
5.3.2. Zmiana zaskarżonego orzeczenia okręgowego sądu lekarskiego....	171
5.3.3. Uchylenie zaskarżonego orzeczenia okręgowego sądu lekarskiego	172

Rozdział 6

Postępowanie dowodowe – odrębności i problemy praktyczne	175
6.1. Zagadnienia ogólne dotyczące postępowania dowodowego.....	175
6.2. Rodzaje i specyfika dowodów wykorzystywanych w postępowaniu przed sądem lekarskim	178
6.3. Przesłanki uwzględnienia wniosku dowodowego bądź jego oddalenia ..	180
6.4. Przesłuchanie uczestników postępowania związanych tajemnicą lekarską.....	187
6.5. Zasady dostępu i wykorzystywania dokumentacji medycznej.....	189
6.5.1. Dokumentacja medyczna – pojęcie i rodzaje	190
6.5.2. Dostęp do dokumentacji medycznej.....	192
6.5.3. Wykorzystanie dokumentacji medycznej w postępowaniu	194
6.6. Konieczność powołania biegłego w postępowaniu w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej.....	195
6.7. Ocena stanu psychicznego obwinionego – dopuszczalność, zakres i implikacje procesowe	199
6.7.1. Zagadnienia wstępne.....	199
6.7.2. Poczytalność.....	202
6.7.3. Stan psychiczny obwinionego w chwili procesu	203
6.7.3.1. Niezdolność do udziału w postępowaniu	204
6.7.3.2. Niezdolność do prowadzenia obrony w sposób samodzielny i rozsądny.....	204
6.8. Możliwość wykorzystania „opinii prywatnej” w postępowaniu w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej.....	206
6.9. Konieczność przedstawienia zaświadczenia od lekarza sądowego na okoliczność braku możliwości uczestniczenia w rozprawie przed sądem lekarskim	211

Rozdział 7**Rola i czynności obrońcy w postępowaniu w przedmiocie**

odpowiedzialności zawodowej lekarza.....	215
7.1. Podstawowe zasady udziału obrońcy w postępowaniu w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej lekarza.....	215
7.1.1. Uwagi wprowadzające	215
7.1.2. Ograniczenie co do kierunku podejmowanych czynności	216
7.1.3. Autonomiczna pozycja obrońcy.....	218
7.1.4. Dopuszczalność jednoczesnej reprezentacji kilku obwinionych	221
7.1.5. Tajemnica obrończa	222
7.1.6. Odpowiedzialność dyscyplinarna obrońcy	223
7.2. Czynności obrończe w postępowaniu wyjaśniającym	225
7.2.1. Uwagi wstępne	225
7.2.2. Czynności obrońcy związane z przedstawieniem obwinionemu zarzutów.....	226
7.2.2.1. Czynności obrońcy związane z wydaniem postanowienia o przedstawieniu zarzutów (art. 72 u.i.l.).....	226
7.2.2.2. Czynności obrońcy związane z przedstawieniem zarzutów w związku z przystąpieniem do przesłuchania lekarza w charakterze obwinionego (art. 71 u.i.l.).....	229
7.2.2.3. Uzupełnienie bądź zmiana zarzutów.....	230
7.2.3. Udział obrońcy w przesłuchaniu obwinionego	231
7.2.4. Inicjatywa dowodowa obrońcy w postępowaniu wyjaśniającym i czynności związane z przeprowadzaniem dowodów	232
7.2.5. Czynności związane z końcowym zaznajomieniem się z materiałami postępowania i jego zamknięciem	235
7.2.6. Inne czynności obrończe na etapie przedsądowym.....	237
7.2.6.1. Zawieszenie postępowania.....	237
7.2.6.2. Przedłużenie postępowania wyjaśniającego. Zażalenie na przewlekłość.....	239
7.2.6.3. Czynności podejmowane w następstwie złożenia wniosku o zawieszenie prawa wykonywania zawodu albo ograniczenie zakresu czynności w wykonywaniu zawodu przez obwinionego.....	240
7.2.6.4. Wniosek o wyłączenie rzecznika odpowiedzialności zawodowej od dalszego udziału w sprawie.....	242
7.3. Czynności obrończe w postępowaniu przed okręgowym sądem lekarskim.....	243
7.3.1. Uwagi wprowadzające	243
7.3.2. Formułowanie odpowiedzi na wniosek o ukaranie	243

7.3.3. Czynności obrończe w związku ze skierowaniem sprawy na posiedzenie przed rozprawą	245
7.3.4. Czynności obrończe w toku rozprawy głównej	248
7.3.4.1. Część wstępna rozprawy.....	249
7.3.4.2. Przewód sądowy	250
7.3.4.3. Głosy końcowe	254
7.3.4.4. Wyrokowanie i ogłoszenie orzeczenia.....	255
7.4. Czynności obrończe w postępowaniu odwoławczym	256
7.4.1. Uwagi wstępne	256
7.4.2. Wymogi formalne odwołania od orzeczenia okręgowego sądu lekarskiego. Formułowanie zarzutów odwoławczych.....	257
7.4.3. Wniesienie odwołania. Terminy, badanie wymogów formalnych przez sąd <i>ad quo</i> i <i>ad quem</i>	272
7.4.4. Cofnięcie odwołania	274
7.4.5. Odpowiedź na odwołanie od orzeczenia okręgowego sądu lekarskiego.....	276
7.4.6. Czynności obrończe w toku rozprawy odwoławczej.....	278
7.5. Działalność obrońcy w związku z wnioskiem o wznowienie postępowania.....	281
7.5.1. Podstawy i tryb wznowienia postępowania	281
7.5.2. Czynności obrończe związane z wnioskiem o wznowienie postępowania	285
7.5.2.1. Legitymacja obrońcy. Przymus adwokacko-radcowski.....	285
7.5.2.2. Sporządzenie i wniesienie wniosku. Kontrola formalna	286
7.5.2.3. Zażalenie na postanowienie w przedmiocie wznowienia...	289
Rozdział 8	
Ważne dla praktyki orzeczenia sądowe	291
8.1. Znaczenie orzecznictwa sądowego dla praktyki postępowań w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej.....	291
8.2. Wybrane orzeczenia Sądu Najwyższego.....	292
8.2.1. Kwestie proceduralne.....	292
8.2.2. Kwestie merytoryczne.....	300
8.3. Wybrane orzeczenia Naczelnego Sądu Lekarskiego.....	307
8.3.1. Kwestie proceduralne.....	307
8.3.2. Kwestie merytoryczne.....	312
Podsumowanie – zbiór dobrych praktyk obrończych.....	323
Bibliografia.....	329
Orzecznictwo	335

WSTĘP

Przełóżając ofertę wydawnictw prawniczych poświęconych postępowaniu z zakresu odpowiedzialności zawodowej lekarzy i lekarzy dentyków (dalej: lekarzy), można dostrzec istotną lukę w tym zakresie. Chociaż istnieje kilka ważnych i ciekawych opracowań poświęconych tej tematyce¹, to brak wśród nich opracowań o charakterze metodologicznym, które byłyby jednocześnie dostosowane do potrzeb zróżnicowanego lekarsko-prawniczego katalogu ich potencjalnych odbiorców. Odpowiedzialność zawodowa lekarzy stanowi wszakże szczególny reżim odpowiedzialności prawnej, usytuowany na styku prawa karnego, administracyjnego i medycznego oraz deontologii lekarskiej, co wywołuje liczne dylematy i spory doktrynalne podczas stosowania tytułowej procedury.

Doświadczenia zawodowe autorów – z których jeden jest adwokatem z kilkunastoletnim doświadczeniem, a drugi lekarzem i prawnikiem specjalizującym się w prawie karnym procesowym – pokazują, że obrona lekarzy w sprawach z zakresu odpowiedzialności zawodowej jest zadaniem trudnym. Po pierwsze, wymaga biegłości w prawie medycznym i znajomości zasad funkcjonowania systemu ochrony zdrowia w Polsce. Po drugie, wymaga uwzględnienia specyfiki postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej przy równoczesnej umiejętności dokonywania wykładni prawa karnego i prawa karnego procesowego w celu odpowiedniego stosowania tych przepisów. Po trzecie, wiąże się z koniecznością mierzenia się z licznymi problemami proceduralnymi, które często pojawiają się przed organami odpowiedzialności zawodowej.

Z powyższych względów autorzy zdecydowali, że niniejsza publikacja ma mieć charakter praktycznego przewodnika po metodyce obrony lekarza w sprawach z zakresu odpowiedzialności zawodowej i przebiegu tej procedury, a nie wykładu prawa odpowiedzialności zawodowej lekarzy i lekarzy dentyków. Celem książki nie jest bowiem teoretyczna analiza instytucji odpowiedzialności zawodowej czy związanych z nią kwestii prawno Karnych, lecz syntetyczne przedstawienie całości postępowania zawodowego z położeniem nacisku na konkretne problemy praktyczne i próba ich rozwiązania. Obaj chcemy, żeby

---

¹ Z istniejących warto odnotować: I. Wrześniewska-Wal, *Odpowiedzialność lekarza w orzecznictwie sądów lekarskich*, Warszawa 2020; I. Zduński, *Odpowiedzialność zawodowa i karna lekarza w Polsce*, Bydgoszcz 2019; A. Daniluk-Jarmoniuł, *Odpowiedzialność zawodowa lekarza*, Lublin 2018; *Odpowiedzialność zawodowa lekarzy w praktyce. Zbiór orzeczeń Sądu Najwyższego z komentarzami*, red. R. Tyminiński, Kraków 2018; E. Zielińska, *Odpowiedzialność zawodowa lekarza i jej stosunek do odpowiedzialności karnej*, Warszawa 2001.

niniejsza publikacja mogła zostać wykorzystana zarówno przez obrońcę obwinionego lekarza, jak i samego obwinionego na każdym etapie postępowania – od czynności wyjaśniających prowadzonych przez rzecznika odpowiedzialności zawodowej, przez postępowanie przed okręgowym sądem lekarskim, aż po postępowanie odwoławcze przed Naczelnym Sądem Lekarskim². Mamy też nadzieję, że książka będzie przydatna rzecznikom odpowiedzialności zawodowej i sędziom sądów lekarskich, dostarczając informacji o tym, jak powinna funkcjonować odpowiedzialność zawodowa, jaki jest jej cel i jak poruszać się w świecie przepisów proceduralnych, który dla lekarzy nie jest środowiskiem „naturalnym”. Informacje te mogą być szczególnie przydatne medykom, którzy dopiero rozpoczynają swoją działalność w tym obszarze.

Powyższe założenia znalazły wyraz w strukturze opracowania, w którym omawiamy kolejno zakres i charakter odpowiedzialności zawodowej lekarzy (rozdział 1), katalog uczestników postępowania (rozdział 2), zasady rządzące postępowaniem w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej (rozdział 3), przedstawiamy modelowy przebieg postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej (rozdział 4) i rodzaje rozstrzygnięć sądów lekarskich (rozdział 5), a następnie koncentrujemy się na problemach praktycznych postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej, przede wszystkim na odrębnościach i wyzwaniach postępowania dowodowego (rozdział 6), najważniejszych czynnościach obrończych (rozdział 7) i ważnych dla praktyki prawniczej orzeczeniach dotyczących odpowiedzialności zawodowej lekarzy (rozdział 8).

Mamy nadzieję, że niniejsza publikacja pomoże w prowadzeniu rzetelnej i metodologicznie prawidłowej obrony lekarzy, a jednocześnie przyczyni się do wzrostu świadomości prawnej osób sprawujących funkcje w „lekarskim wymiarze sprawiedliwości”. Naszym zdaniem oba cele są równie istotne. Z jednej bowiem strony, podstawowym warunkiem prawidłowego funkcjonowania samorządu zawodu zaufania publicznego jest skuteczne i efektywne egzekwowanie odpowiedzialności zawodowej, która jest najważniejszym elementem pieczy samorządu nad należyтым wykonywaniem zawodu. Z drugiej zaś strony, warunkiem prawidłowego funkcjonowania systemu odpowiedzialności zawodowej lekarzy i lekarzy dentyków jest dobra i rzetelna znajomość reguł postępowania przez jego uczestników, tak by w toku procesu gwarantowane były prawa obwinionego, a zwłaszcza jego prawo do obrony. Z tego powodu dokładaliśmy wszelkich starań, żeby niniejsza książka mogła zostać wykorzystana zarówno przez prawników, jak i lekarzy.

Przed przejściem do merytorycznej części rozważań pragniemy serdecznie podziękować Panu prof. dr. hab. Pawłowi Wilińskiemu za cenne uwagi i sugestie sformułowane w recenzji wydawniczej, które przyczyniły się do ostatecznego kształtu publikacji.

Autorzy

---

² W książce nie omówiono natomiast zagadnień związanych z postępowaniem kasacyjnym przed Sądem Najwyższym. Ta tematyka, jako rodzajowo odmienna, będzie przedmiotem osobnego opracowania.

Rozdział 1

ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZAWODOWA – ZAKRES I CHARAKTER

1.1. Odpowiedzialność zawodowa jako element pieczy samorządu

W art. 17 ust. 1 Konstytucji RP ustrojodawca przesądził, że: „W drodze ustawy można tworzyć samorządy zawodowe, reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania publicznego i sprawujące pieczę nad należyтым wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony”. Cytowany przepis pozwala tworzyć w drodze ustawy samorządy zawodowe dla zawodów zaufania publicznego. Nie wchodząc w materię właściwą dla prawa konstytucyjnego, należy stwierdzić, że przepis ten ma niezwykle istotne znaczenie, ponieważ wynikają z niego dwa podstawowe zadania samorządu zawodowego: reprezentacja osób wykonujących danych zawodów i sprawowanie pieczy nad należyтым wykonywaniem danego zawodu¹.

Dla naszych dalszych rozważań szczególnie istotne jest pojęcie „pieczy”, które na gruncie prawa konstytucyjnego należy rozumieć szeroko jako funkcję o cechach władztwa publicznego², mającą na celu umożliwienie samorządowi zawodowemu różnych form oddziaływania na członków tego samorządu³. W orzecznictwie i doktrynie wymienia się poszczególne elementy, które składają się na „pieczę” samorządu nad należyтым wykonywaniem zawodu. I tak można wskazać: kształtowanie zasad odbywania szkolenia przygotowującego do wykonywania określonego zawodu⁴; wpływanie na zakres

---

¹ Por. wyrok TK z 22.05.2001 r., K 37/00, OTK 2001/4, poz. 86.

² M. Kotulski, *Samorząd zawodowy. Instytucje współczesnego prawa administracyjnego*, Kraków 2002, s. 377, 383.

³ Por. Sarnecki P. [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. L. Garlicki, M. Zubik, t. I, Warszawa 2016, LEX 2025, komentarz do art. 17.

⁴ Uwagę tę TK poczynił w odniesieniu do samorządu adwokackiego: „W trosce o jakość czynności należących do zakresu wykonywania zawodu adwokata oraz właściwego przygotowania zawodowego aplikantów adwokackich do przyszłego wykonywania zawodu adwokata (w pełnym wymiarze czynności zawodowych) pożądane pozostaje objęcie całego przebiegu aplikacji adwokackiej pieczę organów samorządu

przedmiotowy egzaminu dopuszczającego do wykonywania określonego zawodu⁵; uczestnictwo przedstawicieli danego samorządu w postępowaniu odwoławczym po przeprowadzeniu egzaminu dopuszczającego do wykonywania określonego zawodu⁶; prowadzenie rejestru osób wykonujących dany zawód⁷; badanie postawy etycznej kandydata do wykonywania zawodu⁸; podejmowanie uchwał o niezdolności do wykonywania danego zawodu⁹; stanowienie norm deontologicznych, dokonywanie ich wykładni i stosowanie przez organy odpowiedzialności zawodowej¹⁰; kontrolowanie sposobu wykonywania zawodu¹¹ oraz sprawowanie sądownictwa w sprawach dyscyplinarnych (zawodowych)¹².

---

adwokackiego nakierowaną na należyte wykonywanie zawodu” – wyrok pełnego składu TK z 19.04.2006 r., K 6/06, OTK-A 2006/4, poz. 45.

⁵ Uwagę tę TK poczynił w odniesieniu do pozbawiania samorządu notariuszy wpływu na zakres przedmiotowy egzaminu (zestaw pytań i tematów). Zdaniem TK wpływ na zakres przedmiotowy egzaminu jest „jedyną sposobnością oddziaływania samorządu na weryfikację przygotowania zawodowego zdających egzamin notarialny” – wyrok pełnego składu TK z 26.03.2008 r., K 4/07, OTK-A 2008/2, poz. 28.

⁶ Uwagę tę TK poczynił w odniesieniu do samorządu adwokackiego: „Wykonywanie przez samorząd zawodowy adwokatów funkcji określonych w art. 17 ust. 1 Konstytucji wymaga ponadto uczestnictwa przedstawicieli samorządu w postępowaniu odwoławczym po przeprowadzeniu egzaminu adwokackiego” – wyrok pełnego składu TK z 19.04.2006 r., K 6/06, OTK-A 2006/4, poz. 45.

⁷ A. Szmyt, *Uprawnienia samorządów zawodowych w świetle art. 17 Konstytucji*, „Biuletyn Ekspertyzy i Opinie Prawne” 2002/4, s. 65, z powołaniem na orzecznictwo TK.

⁸ Tak np. wyrok NSA z 4.10.2022 r., II GSK 822/19, LEX nr 3432333.

⁹ Uwagę tę WSA w Warszawie poczynił w odniesieniu do samorządu adwokackiego: „Z treści przepisu art. 4c ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (...) wynika, że „uchwała o wszczęciu postępowania o stwierdzenie trwałej niezdolności do wykonywania zawodu adwokata” może być podjęta na posiedzeniu bez udziału zainteresowanego. Podjęcie takiej uchwały jest prawem organów samorządu, które ma swoje umocowanie w konieczności sprawowania pieczy nad należytym wykonywaniem zawodów zaufania publicznego w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony” – wyrok WSA w Warszawie z 6.02.2007 r., VI SA/Wa 1875/06, LEX nr 318005.

¹⁰ Wniosek taki należy wyprowadzić z wyroku TK dotyczącego samorządu lekarzy, w którym TK sprawowanie pieczy odnosi do ustanawiania, interpretowania i stosowania przez organy samorządu norm deontologicznych („Sprawowana piecza służyć powinna – mocą postanowienia konstytucyjnego – ochronie tego interesu. Każde działanie samorządu zawodowego w zakresie «sprawowania pieczy» podlega zatem konstytucyjnie ukierunkowanej ocenie, dokonywanej z punktu widzenia interesu publicznego i nakierowania na jego ochronę”. W analizowanym wypadku dotyczy to zarówno procesów stanowienia korporacyjnych norm deontologicznych, jak i ich wykładni oraz stosowania przez rzeczników odpowiedzialności zawodowej i sądy lekarskie. Organy samorządu zawodowego nie mogą nie uwzględniać treści art. 17 Konstytucji w toku wykonywania swoich ustawowych oraz statutowych kompetencji”) – wyrok TK z 23.04.2008 r., SK 16/07, OTK-A 2008/3, poz. 45.

¹¹ Uwagę tę TK poczynił w odniesieniu do samorządu lekarsko-weterynaryjnego: „Należyte wykonywanie konstytucyjnych funkcji samorządu zawodowego wymaga zapewnienia mu możliwości nie tylko decydowania o tym, kto może wykonywać dany zawód, ale także kontrolowania sposobu jego wykonywania” – wyrok TK z 22.05.2001 r., K 37/00, OTK 2001/4, poz. 86.

¹² Uwagę tę poczynił SN w odniesieniu do samorządu komorniczego: „sprawowanie pieczy nad należytym wykonywaniem zawodu zaufania publicznego, a do takich należy bez wątpienia zawód komornika, obejmuje sprawowanie orzecznictwa w sprawach dyscyplinarnych komorników przez komisje dyscyplinarne powołane przez Krajową Radę Komorniczą” – wyrok SN z 16.09.2004 r., III ZS 1/04, OSNP 2005/7, poz. 104.

Na wstępie należy też poczynić uwagę terminologiczną w celu uniknięcia ewentualnych wątpliwości wśród czytelników. Stoimy na stanowisku, że odpowiedzialność zawodowa jest związana z wykonywaniem danego zawodu zaufania publicznego i w omawianym kontekście trafniejsze jest posługiwanie się tym pojęciem¹³. Odpowiedzialność dyscyplinarna zaś jest związana z działaniem w ramach pewnej dyscypliny służbowej (np. policji). Niestety polski ustawodawca jest bardzo niekonsekwentny w używanej terminologii i bardzo często stosuje dość przypadkowo pojęcia „odpowiedzialność zawodowa” i „odpowiedzialność dyscyplinarna” w odniesieniu do różnych zawodów zaufania publicznego. Tytułem przykładu o odpowiedzialności zawodowej jest mowa w odniesieniu do: lekarzy, farmaceutów, pielęgniarek i położnych, diagnostów laboratoryjnych czy lekarzy weterynarii, zaś o odpowiedzialności dyscyplinarnej w odniesieniu do: psychologów, rzeczników patentowych, adwokatów, radców prawnych, notariuszy czy architektów. Z naszego punktu widzenia na gruncie przepisów dotyczących wykonywania zawodu lekarza należy mówić o odpowiedzialności zawodowej i tego pojęcia będziemy się starali używać.

Podczas analizy przepisów ustawy o izbach lekarskich zwraca uwagę to, że **samorząd zawodowy lekarzy dysponuje niemal wszystkimi elementami pieczy nad należytych wykonywaniem zawodu**. Samorząd zawodowy lekarzy ma bowiem kompetencje do:

- ustanawiania zasad etyki lekarskiej oraz dbania o ich przestrzeganie (art. 38 pkt 1 u.i.l.);
- sankcjonowania nieprzestrzegania tych norm przez organy odpowiedzialności zawodowej (art. 53 w związku z art. 83 ust. 1 u.i.l.);
- sprawowania sądownictwa w sprawach z zakresu odpowiedzialności zawodowej (zwanego w orzecznictwie TK sądownictwem dyscyplinarnym – art. 30 i 31 u.i.l.);
- prowadzenia rejestru lekarzy (art. 39 ust. 1 pkt 15 u.i.l.) i rejestru ukaranych lekarzy (art. 39 ust. 1 pkt 16 u.i.l.);
- stwierdzenia niezdolności lekarza do wykonywania zawodu (art. 12 u.z.l.);
- dopuszczania do wykonywania zawodu lekarza, mając prawo do badania etycznej postawy kandydata do wykonywania zawodu (art. 5 ust. 1 pkt 5 u.z.l.);
- uczestniczenia w kontroli jakości kształcenia lekarzy (zob. np. art. 19i ust. 1 pkt 5 u.z.l.);
- brania udziału w egzaminie dopuszczającym do wykonywania określonego zawodu (art. 14b ust. 2 u.z.l.).

W naszym przekonaniu spośród wyżej wymienionych kompetencji samorządu lekarskiego to właśnie sądownictwo zawodowe ma charakter kluczowy dla sprawowania pieczy nad wykonywaniem zawodu. Nie sposób bowiem uznać, by mógł efektywnie sprawować pieczę samorząd zawodowy, który co prawda może uchwalać standardy wykonywania zawodu czy kodeks etyki, ale nie ma kompetencji do ich egzekwowania.

---

¹³ Za słuszne uważamy argumenty przedstawione przez E. Zielińską w niezwykle cennej publikacji *Odpowiedzialność zawodowa lekarza i jej stosunek do odpowiedzialności karnej*, Warszawa 2001, s. 23–26.

Powyższe powoduje, że sądownictwo dyscyplinarne należy uznać za „jądro” tego, co nazywamy pieczę¹⁴. To zaś prowadzi do konkluzji, że **spośród wielu zadań związanych z „pieczę nad należyтым wykonywaniem zawodu” sprawowanie sądownictwa dyscyplinarnego (zawodowego) powinno być przedmiotem szczególnego zainteresowania samorządu zawodowego**. Ta szczególność powinna przejawiać się przede wszystkim w maksymalnej profesjonalizacji postępowania, dbaniu o odpowiednie przygotowanie osób sprawujących funkcje w organach odpowiedzialności zawodowej oraz doprecyzowaniu wymogów etycznych i organizacyjnych wobec osób, które te funkcje mogą sprawować¹⁵.

Wnioski

1. Sprawowanie sądownictwa zawodowego jest elementem pieczy samorządu zawodowego nad należyтым wykonywaniem zawodu.
2. Spośród wielu zadań związanych z „pieczę nad należyтым wykonywaniem zawodu” sprawowanie sądownictwa w sprawach zawodowych powinno być szczególnie traktowane przez samorząd zawodowy.

¹⁴ Koncepcja „jądra”, rozumiana jako istota pewnego pojęcia czy przepisu konstytucyjnego, została sformułowana w orzecznictwie TK w odniesieniu do np. praw i wolności oraz zasady podziału władzy. Przykładowo w wyroku TK z 25.05.1999 r., SK 9/98, OTK 1999/4, poz. 78, wskazano: „w ramach każdego konkretnego prawa i wolności można wyodrębnić pewne elementy podstawowe (rdzeń, jądro), bez których takie prawo czy wolność w ogóle nie będzie mogła istnieć, oraz pewne elementy dodatkowe (otoczkę), które mogą być ujmowane i modyfikowane w różny sposób bez zniszczenia tożsamości danego prawa czy wolności. Na przykład wywłaszczenie jest z natury rzeczy ingerencją w istotę prawa własności, bo oznacza całkowite pozbawienie tego prawa, dlatego wywłaszczenie znajdować musi odrębną podstawę konstytucyjną i dopuszczalne jest tylko za słusznym odszkodowaniem (art. 21 ust. 2 Konstytucji). Natomiast ustanawianie różnego rodzaju służebności (np. drogi koniecznej) jest wprawdzie ingerencją w prawo własności, ale skoro nie przekreśla istoty tego prawa, może być ustanowione w drodze ustawy zwykłej (jednak – zgodnie z zasadą proporcjonalności – może być odnoszone tylko do sytuacji o koniecznym charakterze)”. Z kolei w wyroku pełnego składu TK z 18.02.2004 r., K 12/03, OTK-A 2004/2, poz. 8, podkreślono: „każda z wymienionych władz ma swoje jak gdyby «jądro kompetencyjne», w które inne władze nie mogą wkraczać, gdyż oznaczałoby to przekreślenie zasady ich podziału”. Uznając, że rozumowanie TK znajduje zastosowanie również do pojęcia pieczy, trzeba stwierdzić, że ma ona swoje jądro, w które ustawodawca nie może – co do zasady – ingerować, i otoczkę, którą może dowolnie kształtować. Nie wyklucza to oczywiście kompetencji ustawodawcy do powołania albo likwidacji danego samorządu zawodowego.

¹⁵ Warto mieć na uwadze, że ustawa wprowadza bardzo liberalne wymogi: do pełnienia funkcji rzecznika odpowiedzialności zawodowej, jego zastępcy oraz członka sądu lekarskiego mogą kandydować lekarze wykonujący zawód przez co najmniej 10 lat (art. 14 ust. 6 u.i.l.), mający bierne prawo wyborcze (tracą je osoby: 1) którym uchwałą okręgowej rady lekarskiej zawieszono prawo wykonywania zawodu; 2) wobec których sąd wydał prawomocne orzeczenie o zastosowaniu środka karnego określonego w art. 39 pkt 1–2a k.k. albo postanowienie o zastosowaniu środka zapobiegawczego zawieszenia w wykonywaniu zawodu; 3) skazane prawomocnym wyrokiem sądu za umyślne przestępstwo lub przestępstwo skarbowe; 4) ukarane jedną z kar wymienionych w art. 83 ust. 1 pkt 1–6 u.i.l. – do czasu upływu terminów zawieszenia prawa wykonywania zawodu, o którym mowa w pkt 1, zatarcia kary lub terminu, na który został orzeczony środek zapobiegawczy).

Orzeczenia, na które warto się powoływać:

„Zakres przedmiotowy «pieczy» określa konstytucyjny termin «należyte wykonywanie zawodu». Pieczę samorządu zostały objęte te czynności, które należą do zakresu zadań realizowanych w ramach wykonywania zawodu. Piecza nie jest tożsama z nadzorem nad należytym wykonywaniem zawodu, jest to pojęcie znacznie szersze, obejmujące między innymi udzielanie wsparcia (pomocy) członkom samorządu w wykonywaniu ich obowiązków, ale także egzekwowanie odpowiedzialności z tytułu nienależytego wykonywania zawodu. Odnosząc się do «istoty» pieczy, należy pamiętać również o publicznym charakterze tej funkcji. W aspekcie podmiotowym «pieczy» podlegają wszystkie osoby wykonujące dany zawód zaufania publicznego” – wyrok NSA z 5.04.2013 r., II GSK 2332/11, ONSAiWSA 2014/2, poz. 27.

1.2. Charakter prawny odpowiedzialności zawodowej i jego konsekwencje

Wprowadzając odpowiedzialność zawodową lekarzy w art. 53 u.i.l., ustawodawca nie przesądza o jej charakterze. Ustalenie tego aspektu wymaga zatem odwołania się do całokształtu regulacji prawnych dotyczących tytułowego reżimu odpowiedzialności. Charakter prawny odpowiedzialności zawodowej lekarzy, jak i innych zawodów zaufania publicznego jest zresztą złożony i stanowi przedmiot wielu, ciągle żywych dyskusji doktrynalnych. Dyskusje te prowadzą do określenia istoty odpowiedzialności zawodowej jako odpowiedzialności prawnej – w praktyce zatem chodzi o to, do jakiej gałęzi prawa i jej zasad należy odwoływać się w przypadku powstania wątpliwości co do rozstrzygnięcia konkretnej sprawy z zakresu odpowiedzialności zawodowej. Kwestia ta, jak wielokrotnie przekonywaliśmy się w praktyce, ma czasem kluczowe znaczenie, dlatego warto poświęcić jej trochę miejsca.

Zasadniczo w kwestii charakteru prawnego odpowiedzialności zawodowej można wyodrębnić cztery podstawowe poglądy:

- 1) odpowiedzialność zawodowa to rodzaj odpowiedzialności karnej;
- 2) odpowiedzialność zawodowa to odpowiedzialność o charakterze represyjnym;
- 3) odpowiedzialność zawodowa to odpowiedzialność administracyjna;
- 4) odpowiedzialność zawodowa to inny, samodzielny rodzaj odpowiedzialności prawnej¹⁶.

¹⁶ Szeroko na ten temat: P. Czarnecki, *Postępowanie dyscyplinarne wobec osób wykonujących prawnicze zawody zaufania publicznego*, Warszawa 2014, *passim*; R. Tyimiński, *Pomiędzy prawem administracyjnym a represyjnym – o miejscu odpowiedzialności zawodowej członków samorządów zawodów zaufania publicznego w systemie prawa* [w:] *Aktualne problemy prawa dyscyplinarnego*, red. R. Giętkowski, Gdańsk 2023, s. 33 i n.; K. Ceglarska-Piłat, *Pojęcie i cechy charakterystyczne odpowiedzialności dyscyplinarnej w prawie polskim*, „*Studia Prawnicze*” 2015/2, s. 112.

Książka w praktyczny i przystępny sposób prezentuje funkcjonowanie systemu odpowiedzialności zawodowej lekarzy. Publikacja prowadzi czytelnika przez cały proces – od czynności wyjaśniających, aż po postępowanie odwoławcze przed Naczelnym Sądem Lekarskim, oferując metodologiczny przewodnik, który pomaga zarówno w prowadzeniu spraw, jak i w obronie lekarzy. Szczególny nacisk położono na specyfikę postępowania dowodowego, najistotniejsze czynności obrończe oraz kluczowe orzecznictwo wpływające na praktykę.

Poszczególne części książki koncentrują się m.in. na:

- zakresie i charakterze odpowiedzialności zawodowej lekarzy,
- katalogu uczestników postępowania,
- zasadach rządzących postępowaniem w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej i jego modelowym przebiegu.

Publikacja jest przeznaczona dla adwokatów, radców prawnych, rzeczników odpowiedzialności zawodowej i członków sądów lekarskich. Jej celem jest ułatwienie rzetelnej i zgodnej z zasadami metodyki obrony lekarza, a jednocześnie wsparcie prawidłowego funkcjonowania lekarskiego wymiaru sprawiedliwości.

Marcin Burdzik – lekarz i prawnik, specjalista psychiatrii, doktor nauk prawnych; adiunkt na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, członek Zespołu Prawa Karnego Procesowego w Instytucie Nauk Prawnych UŚ, kierownik Zespołu ds. opiniowania sądowno-psychiatrycznego w Centrum Psychiatrii w Katowicach im. dr. Krzysztofa Czumy; członek Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego; autor licznych publikacji naukowych z zakresu prawa medycznego, psychiatrii oraz procedury karnej; prelegent krajowych i międzynarodowych konferencji naukowych poświęconych tej tematyce.

Radosław Tymiński – doktor habilitowany nauk prawnych; adwokat; ekspert ds. legislacji; wykładowca akademicki; prowadzi zajęcia na studiach podyplomowych z prawa medycznego oraz na studiach MBA Zarządzanie w ochronie zdrowia; członek Polskiego Towarzystwa Prawa Medycznego oraz Pan European Organisation of Personal Injury Lawyers (PEOPIL); pracował w Biurze Analiz Sejmowych jako ekspert komisji zdrowia, był członkiem komisji bioetycznej przy Okręgowej Izbie Lekarskiej w Warszawie, obsługuje podmioty lecznicze i broni lekarzy w sprawach sądowych; autor ponad 150 publikacji naukowych i dydaktycznych.

9788384382387 W01P01

ISBN 978-83-8438-238-7

9 788384 382387

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA: +48 801 044 545

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa